

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 10 lipca 2015 r.

Irena Lipowicz

II.517.1812.2014.ED

**Pan
Borys Budka
Minister Sprawiedliwości
Warszawa**

Szanowny Panie Ministrze,

Otrzymuję wnioski skazanych, niejednokrotnie posiadających zobowiązania alimentacyjne, w których podnoszą brak możliwości wykonywania odpłatnej pracy w czasie pobytu w zakładzie karnym.

Problem ten pozostaje przedmiotem dyskusji w doktrynie oraz jest tematem debat od kilku lat, zwłaszcza, że praca jest wymieniona jako pierwsza w przepisie art. 67 § 3 Kkw wśród form oddziaływania na skazanych, prowadzonych dla osiągnięcia celów wykonywania kary pozbawienia wolności.

Tymczasem, zgodnie z danymi statystycznymi opublikowanymi na stronie internetowej Służby Więziennej, liczba skazanych i ukaranych zatrudnionych odpłatnie, zdecydowanie zmniejszyła się po wejściu w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 lutego 2010 r. (Dz.U.2010.34.191), sygn. P 20/09. Podczas gdy w 2008 r. pracowało odpłatnie 21083 skazanych, w 2009 r. – 17690, w roku 2010 – 17107, to w 2011 r. tylko 11692 skazanych, a kolejne lata przyniosły dalszy spadek liczby zatrudnionych odpłatnie skazanych: w 2012 r. – 9426, w 2013 r. – 9184, w 2014 r. odnotowano niewielki wzrost do liczby 10028 skazanych.

Taką niekorzystną tendencję należy upatrywać, w mojej ocenie, w nowej treści art. 123 § 2 Kkw. (obowiązuje od dnia 8 marca 2011 r.), zgodnie z którym wynagrodzenie przysługujące skazanemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy ustala się w sposób zapewniający osiągnięcie kwoty co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, przy przepracowaniu pełnego miesięcznego wymiaru

czasu pracy lub wykonaniu pełnej miesięcznej normy pracy. W wypadku przepracowania niepełnej miesięcznej normy czasu pracy lub niewykonania pełnej miesięcznej normy pracy wynagrodzenie wypłaca się proporcjonalnie do ilości czasu pracy lub wykonanej normy pracy. W razie zatrudnienia skazanego w niepełnym wymiarze czasu pracy najniższe wynagrodzenie ustala się w kwocie proporcjonalnej do liczby godzin zatrudnienia, biorąc za podstawę kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę.

W konsekwencji unormowanie to spowodowało drastyczny spadek liczby osadzonych zatrudnionych odpłatnie przez kontrahentów zewnętrznych. Podczas gdy w 2008 r. było ich 6858, w 2009 r. – 5447, a w 2010 r. – 4599, to po wyżej wskazanej zmianie treści przepisu art. 123 § 2 Kkw. liczba kontrahentów zewnętrznych wyniosła w kolejnych latach: w 2011 r. – 2606, w 2012 r. – 1856, w 2013 r. – 1785 i odpowiednio w 2014 r. – 1984. Analogiczna tendencja dotyczyła liczby przywieziennych zakładów pracy, zatrudniających skazanych.

Powołana regulacja doprowadziła także do problemów w pozyskaniu dla skazanych podmiotów zainteresowanych ich zatrudnieniem, a wprowadzenie dodatkowych instrumentów zachęcających poszczególne podmioty do zatrudnienia skazanych (z tytułu kosztów zatrudnienia, przedsiębiorca zatrudniający osoby pozbawione wolności otrzymuje ryczałt w wysokości 20% wartości wynagrodzeń przysługującym zatrudnionym osobom oraz po spełnieniu określonych warunków może ubiegać się o dotację lub pożyczkę) nie przyniosły oczekiwanego rezultatu.

Ustawodawca wykonując obowiązek dostosowania systemu prawa do treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 lutego 2010 r. uznał bowiem, że nie ma możliwości wywiedzenia z uzasadnienia wyroku Trybunału podstawy do zróżnicowania poziomu wynagrodzenia dla skazanych.

W uzasadnieniu tego wyroku Trybunał zaznaczył jednak, iż „Konstytucja nie wymaga, aby minimalne wynagrodzenie za pracę zostało ustalone na jednakowym poziomie dla wszystkich pracowników. Konstytucyjna zasada równości nie wyklucza zróżnicowania minimalnego wynagrodzenia za pracę, na przykład na podstawie kryteriów branżowych czy terytorialnych, czy też w zależności od długości okresu zatrudnienia, jeżeli tylko ustanowione różnicowania będą miały charakter usprawiedliwiony i spełnią przedstawione wyżej warunki dopuszczalności różnicowań. Dotyczy to również minimalnego wynagrodzenia za pracę osób skazanych”.

Wydaje się, że ustawodawca mógł rozważyć również inne rozwiązania prawne niż przyjęcie, że skazany nie może otrzymać niższego wynagrodzenia za pracę niż minimalne

wynagrodzenie, przy jednoczesnej zgodności przepisów z Konstytucją RP i wyrokiem Trybunału.

Mam świadomość, że teza ta nie jest oczywista po analizie treści powołanego wyroku, niemniej jednak warto w moim przekonaniu pochylić się nad tym zagadnieniem raz jeszcze, biorąc pod uwagę wartość jaką jest praca dla osób pozbawionych wolności, a także skutki ekonomiczne i społeczne.

W związku z tym, zwracam się z uprzejmą prośbą do Pana Ministra o przeanalizowanie przedstawionego przeze mnie zagadnienia i rozważenie możliwości podjęcia inicjatywy legislacyjnej, mającej na celu doprowadzenie do zwiększenia poziomu odpłatnego zatrudniania skazanych.

Z poważaniem,
Podpis na oryginale